

Olof Palme — hugsjónar- maðurin í altjóða politikki

Ótroyttiliga virkaði hann til tað síðsta fyrri linna og avvápnandi, eins og hann var djarvastu umboðsmaður hjá smátjóðunum móttvegis risaveldunum, skrivar Jóannes Dalsgaard, lögtingsmaður m.a. í grein um Olof Palme sum altjóða politikara



Nakað av tí, sum eyðkendi Olof Palme var, at hann til eina og hvørja tíð solidariseraði seg við teimum fátæku og veikastu. Sostatt var hann ein av teimum vestligu statsmonnunum, sum stríðdist mest fyrri at minka um munin millum rik og fátæk lond

Í november mánaði í fjør var stór norðurlenskt kingmannaráðstevna í Keypmannahavn um Norðanlond sum kjarnorkuvápnafriðt umveldi.

Eina góða løtu eftir at stevnan varð sett, gjørdust luttakararnir varir við, at ein stór mannfjöld hevði sligið manngarð um Christiansborg, har ráðstevnan varð hildin. Hendan mannfjöld, eini 5-6000 fólk, gekk í ring rundan um stjørnaborgina við sang og kyndlum, alt meðan hvør helt í hondina á øðrum. Inni á borgini í tí gamla landstingssalinum sótu einir háltannað hundrad tingmenn úr øllum Norðanlondum og skiftu orð um friðarspurningar og um vandan við kjarnorkuvápnunum, alt meðan eitt stórt hundrad tal av blaðfólkum frá øllum heiminum lýddi á.

Knappliga reistist ein av fundarluttakarunum, fór út á gøtuna, tók í hendurnar á tveimum ungfólkum í manngarðinum og leiddist eitt umfar rundan um Christiansborg við tí syngjandi fjeldini. Beint frammanundan hevði maðurin hildið eina framúrskarandi røðu, har hann greitt, skynsamliga og eggjandi hevði lagt fyrri ráðstevnuna allar tær góðu grundir, sum talaðu fyrri at lýsa Norðanlond sum kjarnorkuvápnafriðt umveldi.

Maðurin var Olof Palme og henda litla søgan lýsir nakað av tí, sum gjørdi Olof Palme til ein stóran politiskan leiðara og eitt framúrskarandi menniskja: tað spontana og kensluborna samantvinn-

að við hjørtum viti, evnum og vilja til at stríðast fyrri grundleggjandi menniskjansligum og sosialum spurningum samt dirvið til at berjast imóti øllum tí, sum hóttir okkara tilverugrundarlag.

Hesi evni hansara gjørdu hann framúr væl egnaðan til tann leiklut, hann kom at hava í altjóðasamfelagnum í eini 15–20 ár.

Palme gjørdist longu tíðliga advokaturin hjá smátjóðum móttvegis risaveldunum. Hann var tann fyrsti demokratiski leiðarin fyrri vestan, sum talaði at, tá ið stórveldið USA miðskeiðis í sekstíárunum royndi at bumba Norðurvietnam aftur í steineldina. Palme gjørdist tann moralski undan-gangnamaðurin fyrri øllum mótmælistiltekunum í Europa og partvis USA við. Virkseimi hansara varð av verjum USA lagt út sum opportunisma tó einki var meira skeivt.

Eftirtíðin hevur prógvað at politikkur hansara var eitt úrslit av eini sannføring um, at talaðu demokratiini ikki at har og tá so kundi Vietnamkrigið føra til undirgang fyrri tey — í fyrsta umfari moralskt, í øðrum umfari við at kríggið fór at enda við heimsbardaga. Henda sannføring, sum var borin fram av ektadari moralskari indignation, gav ikki bert mótmæli Palmes eina ómetaliga vekt í altjóða samfelagnum; men djarvi atburður hansara bjargaði eisini teimum norðurlensku javnaðarflokkunum undan tí moralsku meðabyrgd av Vietnam-

krignum, sum eitt bil hótti hesar flokkar við ræðuligari meg.

Luttøka Palmes í orðaskiftinum um Vietnamkrigið var ein natúrlig fylgja av hansara anti-imperialistisku grundsjónarmiðum.

Palme skilti tíðliga, at hóast hjálandaveldini formliga vórðu avtikin, so fór hjálandastøðan at halda fram so at siga óbroytt. Hann var púra greiður yvir, at politiska yvirvaldið hjá gomlu hjálandaveldunum fór at verða avloyst av einum búskaparligum yvirtaki, sum kom at forða fyrri framburði og fólkaraði í triðja heiminum.

Av hesi somu orsök legði hann til brots til tess at bróta niður tær forðingar av politiskum og búskaparligum slagi, sum forða tilfaturskommunum í byggja upp eitt mandsmilitant samfelag.

Í hesum starvi sínum vann hann eitt álit í triðja heiminum, frá Indiu í Eystri til Nicaragua í Vestri, sum eingin annar vestligur statsmaður.

Djarva støðutakan Palmes í spurningum um tey tilfaturskommun londunum, gjørdi hann sjálvsagt illa lýddan hjá teimum kreftum, sum tvihalda um órættvísu býtið av heimsins tilfeingi.

Av somu grund varð hann av høgrakreftum, serstakliga í USA, uppfataður sum ein meinbogi fyrri tað sokallaða fria fyrirtakssemið.

Hann gjørdist tað góða dømið um tann djarva,

upplýsta og mentaða umboðsmannin fyrri tey uttænveltaðu londini, sum ikki vildi akta harraboð úr Washington. Hann gjørdist sjálf imyndin, symbolið, fyrri øll tey, sum USA ikki kann keypa, kúga ella ræða. Tiskil ræddust amerikansku imperialistarnir hann, samstundis sum teir ikki skiltu hann, soleiðis, sum tann hugsjónarleysi ongantíð kann koma at skilja hugsjónarmannin.

Vit hava eitt feskt dømi um hetta: tá herferð USA móti Nicaragua var uppá tað harðasta, fór Palme, sum tann fyrsti — og higartil einasti forsætisráðharri í einum vesturlensku landi á almenna vitjan í Managua!

Tey seinastu árin var Palme serstakliga virkin innan friðarvarðveitandi arbeiðið.

Sum so mangur sá hann tann ræðuliga vandan, sum stendst av tí øtlandi kjarnorkuvápnadubbingini. Hann skilti, at uttan eitt ómetaligt trýst frá fólkunum, fóru stórveldini ikki at lata seg vika. Tiskil gjørdist hann tann dyggasti og besti stuðul sum fólkaraðerslurnar fyrri friði yvirhøvur áttu.

Ótroyttiliga virkaði hann til tað síðsta á øllum stigum til tess at skapa linna og avvápnandi. Hann gjørdist heitasti talsmaður fyrri Norðanlondum sum kjarnorkuvápnafriðt umveldi. Ikki tí at hann var so góðtrúgvinn, at hann helt hetta tiltakið loysa allar trupulleikar. Nei, hann vildi skapa álit og bróta niður garðar, sum kaleda kríggið hevur

sett millum tjóðirnar í Europa. Hvat var tá meiri rimiligt enn at fyrsta stig-ið varð tikið av Norðurlondum, sum Palme helt hava eina søguliga og politiska serstöðu í heiminum.

Palme hevði sostatt ein týðning og ávirkan í altjóðasamfelagnum, sum eingin annar norðurlenskur statsmaður.

Tá leiklutur hansara gjørdist so ómetaliga stóru, so stóðst hetta av fleiri samanfallandi viðurskiftum, av persónligum og politiskum slagi.

Hetta, at ein og hvør, sum hitti Palme ella

hoyrði hann, gjørdist sannførdur um, at maðurin var ærligur, ektaður og djarvur, hevði sjálvsagt sína ávirkan. Hansara sterka persónliga útstráling, sum tað eitur við einum slitnum orðafelli, slættaði honum mangan vegin. Men tað, sum tó var avgerandi, var hetta, at hann altið hevði ein boðskap at bera fram — ein boðskap sum í síðsta enda botnaði í tí aldar-gamla dreyminum um frælsi, javnaða og brøðralag — manna millum og millum tjóðir.

Jóannes Dalsgaard



Olof Palme